

teachers for integrated education]. *Innovatsiina pedahohika*. 52. 76-80. [in Ukrainian]

3. Hubar, O. H., Spitsyn, V. V., Kotiash, I. S. (2023). Vplyv vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii na yakist navchannia maibutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoi osvity [The influence of the use of interactive technologies on the quality of education of future teachers in institutions of higher education]. *Akademichni vizii*. 26. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/830/748> [in Ukrainian]

4. Mykhaliuk, A. (2020). Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia v protsesi pidhotovky maibutnikh pedahohiv [The use of interactive teaching methods in the process of training future teachers]. *Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*. 33. 76-79. [in Ukrainian]

5. Filimonova, T. (2020). Vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii navchannia v protsesi vyvchennia pedahohichnykh dystsyplin maibutnimy fakhivtsiamy pochatkovoї osvity [The use of interactive learning technologies in the process of studying pedagogical disciplines by future specialists in primary education]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 31, 190-195. [in Ukrainian]

6. Tsarenko, I. (2023). Interaktyvni tekhnolohii yak efektyvnyi zasib pidhotovky pedahohiv profesiinoho navchannia. *Suchasna nauka ta osvita: stan, problemy, perspektyvy* [Interactive technologies as an effective means of training teachers of vocational training]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Poltava, DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka»*. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДУДАШ Олена Сергіївна – доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх педагогів, інтерактивні технології.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUDASH Olena Sergiivna – Doctor of Philosophy, senior lecturer of the Department of Pedagogy of Preschool, Elementary Education and Educational Management of Mukachevo State University.

Scientific interests: professional training of future teachers, interactive technologies.

Стаття надійшла до редакції 03.11.2024 р.

УДК 796.011

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-373-377

КОШЛЯК Михайло Анатолійович –

кандидат педагогічних наук,

Президент Федерації дзюдо України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4597-299X>

e-mail: mykhailo.koshliak@gmail.com

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФЕНОМЕНУ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА» У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті здійснено історіографічний аналіз досліджень, в яких розкрито сутнісні характеристики феномену «фізична культура», виокремлено ключові аспекти вивчення проблем у теорії наукового знання.

Теоретичний аналіз еволюції поняття «фізична культура» показує зміну її концептуально-методологічних основ. Починаючи з середини 90-х рр. ХХ століття, коли епіцентром суспільного розвитку постають проблеми формування самої людини, розширюється вивчення фізичної культури поряд з вищезазначеними аспектами в психологічному, соціологічному, культурознавчому та інших аспектах знання. Це породило ряд теорій, які в значній мірі допомагають вирішувати проблему її формування і розвитку в системі фізкультурної освіти.

Встановлено, що у теорії фізичної культури більш виразною стає тенденція до переважання філософсько-культурологічного підходу, що застосовують у вивченні феномену фізичної культури та способу її формування кожним індивідом.

Специфічність феномену фізичної культури полягає насамперед у тому, що вона природним чином поєднує соціальне й біологічне в особистості. Фізична культура як феномен загальної культури – унікальна.

Органічним компонентом формування фізичної культури слід вважати поняття «фізичне виховання», яке трактується вченими як соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я, гармонійного розвитку форм і функцій організму людини.

При багатьох підходах поняття «фізична культура» має наступні сутнісні характеристики: є соціальний інститут; є частиною культури суспільства з притаманними їй загальнокультурними цінностями (духовними і матеріальними), а також функціями (виховною, освітньою, пізнавальною, нормативною, ціннісно-орієнтаційною, комунікативною); є стійкою якістю особистості; передбачає використання рухової активності у якості фактора фізичного розвитку і фізичної підготовки до життєвої діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті поглядів вчених на особливості формування фізичної культури майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

Ключові слова: фізична культура, загальна культура, фізичне виховання, наукові дослідження.

KOSHLIAK Mykhailo Anatoliyovych –

Ph. D. in Pedagogy,

President of the Judo Federation of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4597-299X>

e-mail: mykhailo.koshliak@gmail.com

ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF THE PHENOMENON "PHYSICAL CULTURE" IN SCIENTIFIC RESEARCH

The article carries out a historiographical analysis of studies that reveal the essential characteristics of the phenomenon "physical culture", and highlights key aspects of studying problems in the theory of scientific knowledge.

A theoretical analysis of the evolution of the concept of "physical culture" shows a change in its conceptual and methodological foundations. Starting from the mid-90s of the 20th century, when the problems of the formation of the person himself become the epicenter of social development, the study of physical culture has been expanding along with the above-mentioned aspects in psychological, sociological, cultural and other aspects of knowledge. This has given rise to a number of theories that significantly help to solve the problem of its formation and development in the system of physical education.

It has been established that in the theory of physical culture, the tendency towards the predominance of the philosophical and cultural approach, which is used in the study of the phenomenon of physical culture and the way it is formed by each individual, is becoming more pronounced.

The specificity of the phenomenon of physical culture lies primarily in the fact that it naturally combines the social and biological in the individual. Physical culture as a phenomenon of general culture is unique.

An organic component of the formation of physical culture should be considered the concept of "physical education", which is interpreted by scientists as a socio-pedagogical process aimed at strengthening health and harmonious development of the forms and functions of the human body. In many approaches, the concept of "physical culture" has the following essential characteristics: it is a social institution; it is part of the culture of society with its inherent general cultural values (spiritual and material), as well as functions (educational, educational, cognitive, normative, value-orientation, communicative); it is a stable quality of the personality; it involves the use of motor activity as a factor of physical development and physical preparation for life activities.

We see prospects for further research in revealing the views of scientists on the peculiarities of the formation of physical culture of future teachers in higher education institutions.

Keywords: physical culture, general culture, physical education, scientific research.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства у державних офіційних структур і представників науки посилюється інтерес до проблем оздоровчої фізичної культури. Формування освіченої, творчої особистості, становлення фізичного і морального розвитку людини розглядається як головне завдання сучасної національної освіти, а фізична культура як частина загальної культури [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки до питання розвитку фізичної культури значно збільшився інтерес науковців. У теорії та методиці фізичної культури накопичений значний науково-теоретичний досвід щодо структури і функцій фізичної культури фахівців фізичного виховання та спорту, у тому числі проблем, пов'язаних з професійною освітою цього контингенту. Так, у працях (В. Бальсевич, Г. Безверхньої, Т. Круцевич, І. Малинський, К. Огністої, Б. Шиян та ін.) обґрунтовано теоретико-методологічні основи розвитку фізичної культури особистості. Попри значну увагу вчених до досліджуваного питання, потребує подальшого вивчення проблема формування фізичної культури людини і виокремлення ключових аспектів вивчення проблем у теорії наукового знання.

Мета статті – здійснити історіографічний аналіз досліджень, в яких розкрито сутнісні характеристики феномену «фізична культура»; виокремити ключові аспекти вивчення проблем у теорії наукового знання.

Виклад основного матеріалу дослідження. В багатьох культурах та соціумах фізична культура і її духовний потенціал мали велике значення. Розвиваючись людина завжди прагне удосконалити себе, наблизити своє життя до ідеалу, вести здоровий спосіб життя. За всі часи та епохи фізична культура і спорт складалася протягом багатьох століть [2].

Теоретичний аналіз еволюції поняття «фізична культура» показує зміну її концептуально-методологічних основ. Починаючи з 1970 року по даний

час розуміння змісту поняття «фізична культура» пройшло значний шлях: від «сукупності досягнень суспільства» ... у зв'язку з фізичним удосконаленням народу, взаємозв'язку його з «результативною і діяльнісною сторін», більш глибокого розкриття його «діяльничної сторони» з позиції культуровідповідності й системного аналізу людської діяльності, з виходом на розкриття її функціонально-ціннісного змісту, аж до розробки поняття «фізична культура особистості». На початкових етапах її розуміння (70-і роки ХХ століття) це поняття базувалося переважно на медико-біологічних і педагогічних аспектах знання, пов'язаних з фізичним розвитком і фізкультурною освітою людини засобами фізичних вправ (тобто виховання фізичного у неї відбувалося від «частин до цілого», «знизу вгору») [1, с. 14].

Починаючи з середини 90-х рр. ХХ століття, коли епіцентром суспільного розвитку постають проблеми формування самої людини, розширюється вивчення фізичної культури поряд з вищезазначеними аспектами в психологічному, соціологічному, культурознавчому та інших аспектах знання. Це породило ряд теорій, які в значній мірі допомагають вирішувати проблему її формування і розвитку в системі фізкультурної освіти. Важливим серед них є: біологічні та соціальні, тілесні та духовні аспекти в сфері фізичної культури; ціннісний аспект фізичної культури; формування фізичної культури особистості. Отже, продуктивним для обґрунтування теоретико-методологічних основ формування фізичної культури в умовах сучасної фізкультурної освіти є підхід заснований на інтегративному аспекті знання (це «цілісно-інтегративна системна основа») [1, с. 14].

Розкриваючи сутність поняття «фізична культура» К. Огніста пише: «Фізична культура – складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості» [7].

Досліджуючи особливості формування фізичної культури особистості в умовах гуманізації освіти І. Маланський зазначає, що «фізична культура являє собою специфічний вид культури, результат людської діяльності, засіб і спосіб усебічного розвитку людей, а також практичного виконання ними своїх соціальних обов'язків» [5].

Незважаючи на те, що фізична культура представлена всіма складниками структури особистості, у ній домінує духовність як цілісність психічного життя людини в процесі творення її фізичних кондицій.

Н. Маковецька, на підставі ґрунтовного аналізу позицій вчених, підсумовує, що фізична культура – це не просто спосіб і результат перетворення людиною своєї фізичної підготовленості, а механізм взаємодії природної та соціальної детермінанти людини. Саме можливість одночасно впливати на фізичні й соціально-психологічні сторони організму людини дають підстави говорити про значущість фізичної культури для формування культури особистості [4, с. 32].

У теорії фізичної культури більш виразною стає тенденція до переважання філософсько-культурологічного підходу, що застосовують у вивченні феномену фізичної культури та способу її формування кожним індивідом. З огляду на це актуалізоване питання про сутність «фізкультурне виховання» особистості. Фундаментальним принципом фізкультурного виховання є єдність інтелектуального, тілесного та світоглядного компонентів у розвитку й становленні фізичної культури індивідуума, що зумовлює тісну взаємозалежність і взаємозв'язок у формуванні фізичної, чуттєво-емоційної, інтелектуальної, духовної сфер людини [9].

Т. Круцевич та Г. Безверхня констатують, що фізична культура – це частина загальної культури, сукупність спеціальних духовних і матеріальних цінностей, спосіб їх виробництва та використання з метою оздоровлення людей і розвитку їх фізичних здібностей. Фізична культура, репрезентуючи вид культури людини та суспільства, являє собою діяльність людей і її результат по формуванню фізичної готовності до життя [3].

І. Кривенцова зазначає, що ставлення до сутності фізичної культури повинно бути таким, як до «базової галузі загальної культури, «відповідальної» за гармонізацію фізичних якостей, які дані людині природою, і соціальних, тобто тих, що регулюються тією сукупністю цінностей, які напрацювало суспільство» [2].

Фізична культура – один із видів загальної культури, вид творчої діяльності людини, що вдосконалюється, відновлюється та підтримується у сфері фізичного вдосконалення особистості, само-реалізація фізичних і духовних здібностей соціально значущих результатів, які пов'язані з реалізацією обов'язків у суспільстві [11].

На думку М. Турянської, «фізична культура являє собою специфічний вид культури, результат людської діяльності, засіб і спосіб усебічного розвитку людей, а також практичного виконання ними своїх соціальних обов'язків» [10].

В. Ткаченко зауважує, що фізична культура – складник загальної культури – наповнена власним змістом, має свій об'єкт, предмет, функції й результат, що стосуються характеристик усієї культури. Це специфічний, самостійний вид культури, що вирізняється особливостями, завданнями й метою, методами та засобами. Отже, помилково кваліфікувати названий феномен у руслі лише духовної або матеріальної культури чи аналізувати його за межами культури, оскільки задоволення духовних і матеріальних потреб людини й суспільства не становить єдиної та основної її мети як соціального явища [9, с. 29].

Фізичну культуру слід розглядати як особливий вид культурної діяльності, спрямованої на зміцнення і підтримку здоров'я, підтримка нормального фізичного і психічного розвитку, формування правильної постави, розвиток різних груп м'язів тіла, зміцнення серцево-судинної системи, правильний і своєчасний розвиток всіх систем організму і їх функцій, нормалізацію обмінних процесів [11, с. 66].

Специфічність феномену фізичної культури полягає насамперед у тому, що вона природним чином поєднує соціальне й біологічне в особистості. Фізична культура як феномен загальної культури – унікальна [9, с. 35].

Фізична культура об'єднує багато компонентів: культуру рухової активності, загартовування, дихання, харчування, масажу, медитації, використання факторів природи. Про фізичну культуру слід говорити в першу чергу саме в цьому сенсі. Тоді стає очевидним, що вона – основа і рушійна сила формування здорового способу життя [6, с. 52].

Органічним компонентом формування фізичної культури слід вважати поняття «фізичне виховання».

У науковій літературі сформульована думка про те, що поняття «фізичне виховання» є процесом, спрямованим не тільки на навчання рухів, виховання фізичних якостей, але й на оволодіння спеціальними знаннями, розвиток усвідомленої потреби в заняттях фізичними вправами [4, с. 35].

Фізичне виховання – це складова освіти і виховання, педагогічний, освітній процес, навчальна дисципліна, спрямована на опанування знань, умінь і навичок щодо управління фізичним розвитком людини, різновидами рухової активності з метою навчання та виховання особистості в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих [8].

Б. Шиян трактує поняття «фізичне виховання» як соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я, гармонійного розвитку форм і функцій організму людини [12, с.172]. Воно здійснюється за допомогою таких засобів як заняття фізичними вправами, опанування знаннями чи вміннями у галузі фізичної культури, загартовування організму та ін.

Фізична культура як складова загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, є важливим чинником здорового способу життя, профілактики захво-

рювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини [2].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, фізична культура є складовою частиною культури людства. Вона втілює єдність матеріального і духовного: вона, з одного боку, націлена і має своїми результатами «соціальне перетворення» свого тіла; з іншого, виступає як процес і результат збагачення людини знаннями і способами цього перетворення. Іншими словами, фізична культура суспільства знаходиться в прямій залежності від особистості фізичної культури кожного члена цього суспільства. При багатьох підходах поняття «фізична культура» має наступні сутнісні характеристики: є соціальний інститут; є частиною культури суспільства з притаманними їй загальнокультурними цінностями (духовними і матеріальними), а також функціями (виховною, освітньою, пізнавальною, нормативною, ціннісно-орієнтаційною, комунікативною); є стійкою якістю особистості; передбачає використання рухової активності у якості фактора фізичного розвитку і фізичної підготовки до життєвої діяльності [1, с. 11].

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті поглядів вчених на особливості формування фізичної культури майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Іваній І. В. Фізична культура особистості фахівця фізичного виховання та спорту: навч.-методич. посібник. Суми: Університетська книга, 2014.
2. Кривенцова І. В. Поняття про фізичну культуру майбутніх педагогів. 2009. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009-04/09kivcfp.pdf.
3. Круцевич Т.Ю., Безверхня Г.В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. К.: Олімпійська література, 2010. 248 с.
4. Маковецька Н. Особливості залучення дошкільників до фізичної культури: теоретичний аспект проблеми. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія : фізичне виховання та спорт. 2010. № 2(4). С. 28–37.
5. Малінський І. Формування фізичної культури особистості в умовах гуманізації освіти: філософсько-педагогічний аспект. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_97/Malyn.pdf
6. Матвійчук Т. Ф. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2015. 272 с.
7. Огніста К. До питання про сутність поняття «фізична культура». *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. / під ред. С. С. Єрмакова. Харків : ХХІІІ, 1999. № 3. С. 11–13.
8. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах : наказ Міносвіти і науки України, 11.01.2006 р. № 4. *Інформаційний збірник*. 2006. № 10–12. С. 16–37.
9. Ткаченко В. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язбережувальних технологій у дитячих оздоровчих таборках: дис. ... канд. пед. наук. Черкаси, 2015. 283 с.
10. Туриянська М. М. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до спортивно-масової роботи в загальноосвітніх школах України (друга половина ХХ –

початок ХХІ століття): дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2018. 282 с.

11. Філоненко О. В. Феноменологія фізичної культури студентів. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 211. С. 63–66.
12. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. Ч.1. 272 с.
13. Шутка Г. І. Фізичний розвиток дітей у літніх оздоровчих таборках як актуальна соціально-педагогічна проблема. Соціалізація особистості. К. : НПУ, 2000.

REFERENCES

1. Ivaniy, I. V. (2014). *Fizychna kul'tura osobystosti fakhivtsya fizychnoho vykhovannya ta sportu* [Physical culture of the personality of a specialist in physical education and sports]: navch.-metodych. posibnyk. Sumy: Universytet-s'ka knyha. [in Ukrainian]
2. Kryventsova, I. V. (2009). *Ponyattya pro fizychnu kul'turu maybutnikh pedahohiv* [Concept of physical culture of future teachers]. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009-04/09kivcfp.pdf. [in Ukrainian]
3. Krutsevych, T. YU., Bezverkhnya, H. V. (2010). *Rekreatsiya u fizychniy kul'turi riznykh hrup naselennya* [Recreation in physical culture of different population groups]: navch. posib. K.: Olimpiys'ka literatura. 248 s. [in Ukrainian]
4. Makovets'ka, N. (2010). *Osoblyvosti zaluchennya doshkil'nykiv do fizychnoyi kul'tury: teoretychnyy aspekt problemy* [Peculiarities of preschoolers' involvement in physical culture: theoretical aspect of the problem]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*. Seriya: fizychno vykhovannya ta sport. No 2(4). S. 28–37. [in Ukrainian]
5. Malyns'kyu, I. *Formuvannya fizychnoyi kul'tury osobystosti v umovakh humanizatsiyi osvity: filosof's'ko-pedahohichnyy aspekt* [Formation of the physical culture of the individual in conditions of humanization of education]. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_97/Malyn.pdf [in Ukrainian]
6. Matviychuk, T. F. (2015). *Formuvannya pedahohichnoyi maysternosti maybutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannya u protsesi profesiynoyi pidhotovky* [Formation of pedagogical skills of future teachers of physical education in the process of professional training]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Vinnytsya. 272 s. [in Ukrainian]
7. Ohnyta, K. (1999). *Do pytannya pro sutnist' ponyattya «fizychna kul'tura»*. *Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu* [To the question of the essence of the concept of "physical culture"]: zb. nauk. pr. / pid red. S. S. Yermakova. Kharkiv : KHKHPI. № 3. S. 11–13. [in Ukrainian]
8. *Polozhennya pro orhanizatsiyu fizychnoho vykhovannya i masovoho sportu u vshchychkh navchal'nykh zakladakh* (2006) [Regulations on the organization of physical education and mass sports in higher educational institutions]: nakaz Mynosvity i nauky Ukrayiny, 11.01.2006 r. No 4. *Informatsiynyy zbirnyk*. No 10–12. S. 16–37. [in Ukrainian]
9. Tkachenko, V. V. (2015). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury do vykorystannya zdorov'yazberezhuval'nykh tekhnolohiy u dytyachykh ozdorovchych taborakh* [Preparing future physical education teachers to use health-preserving technologies in children's health camps]: dys. ... kand. Ped. nauk. Cherkasy, 2015. 283 s. [in Ukrainian]
10. Turyans'ka, M. M. (2018). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannya do sportyvno-masovoyi roboty v zahal'noosvitnikh shkolakh Ukrayiny (druga polovyna XX – pochatok XXI stolittya)* [Preparation of future teachers of physical education for sports and mass work in secondary schools of Ukraine (second half of the 20th –

beginning of the 21st century)]: dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv. 282 s. [in Ukrainian]

11. Filonenko, O. V. (2023). Fenomenolohiya fizychnoyi kul'tury studentiv [Phenomenology of students' physical culture]. Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky. Kropyvnyts'kyu: TSDU im. V. Vynnychenka. Vyr. 211. S. 63–66. [in Ukrainian]

12. Shyyan, B. M. (2001). Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya shkolyariv [Theory and methods of physical education of schoolchildren]. Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan. CH.1. 272 s. [in Ukrainian]

13. Shutka, H. I. (2000). Fizychnyy rozvytok ditey u litnikh ozdorovchyykh taborakh yak aktual'na sotsial'no-pedahohichna problema [Physical development of children in summer health camps as an actual socio-pedagogical problem]. Sotsializatsiya osobystosti. K. : NPU. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОШЛЯК Михайло Анатолійович – кандидат педагогічних наук, Президент Федерації дзюдо України.

Наукові інтереси: теорія і практика фізичного виховання в Україні у другій половині XIX – XX століття.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSHLYAK Mykhailo Anatoliyovych – Ph. D. in Pedagogy, President of the Judo Federation of Ukraine.

Scientific interests: theory and practice of physical education in Ukraine in the second half of the 19th–20th century.

Стаття надійшла до редакції 03.11.2024 р.

УДК 378.78.45

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-377-383

САВЧЕНКО Лариса Олексіївна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологічної
та професійної освіти Криворізького державного
педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4246-3228>
e-mail: larisasavcenko506@gmail.com

САФ'ЯН Карина Юріївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6977-9847>
e-mail: kariwka573@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНО-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В умовах реформування системи освіти проєктно-дизайнерська культура майбутніх учителів стає важливим елементом, що визначає зміцнення авторитету й конкурентоспроможності України на міжнародній арені. У результаті проведеного аналізу професійної діяльності майбутніх вчителів виявлена проблема неузгодженості спільної роботи викладача і студента, не досягається необхідний остаточний ефект дизайнерського проєктування. Нами обґрунтовано необхідність підвищення рівня підготовки фахівців з дизайну в закладах вищої освіти, зокрема з образотворчих/технологічних дисциплін, що може суттєво розширити можливості дизайну в освітній сфері. Проєктно-технологічна діяльність зараз активно застосовується на уроках технології та мистецтва в основній та старшій школі, вона покладена в основу сучасних програм навчання для школи. Проєктно-дизайнерська культура це феномен перетворення предметного середовища у всіх сферах і областях життєдіяльності людей, створення предметів, які мають культурні цінності, об'єкти дизайну несуть на собі відбиток часу, рівень технічного прогресу і соціально-політичного облаштування суспільства.

На етапі експериментальної роботи (проєктно-технічному) ми намагались спрямувати викладачів і студентів активізувати позитивне ставлення до дизайн проєктування в професійній діяльності; стимулювати розвиток потреби до вивчення теорії дизайн проєктування; сприяти прийняттю смислової установки студентів на освоєння дизайнерських умінь. Нами було запропоновано дизайн проєкти з дисципліни «Дизайн одягу та аксесуарів». Дизайн-проєкт «Fashion-батл – дизайнерів одягу». Головними і загальними для студентів є вміння розробляти оригінальні за дизайнерським задумом та виконанням витвори, творчо вирішувати композиційні, колористичні і технічні завдання. Розробка дизайн проєктів сприяло вирішенню творчих завдань для виконання яких пропонується використання різного підходу створення іміджу людини – одягу. Подальшу роботу вбачаємо у розробці моделі формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів.

Ключові слова: проєктно-дизайнерська культура, дизайнерське проєктування, майбутні вчителі, технологія, мистецтво, проєкт, образотворче мистецтво.

SAVCHENKO Larysa Oleksiyivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor Kryvyi Rih State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4246-3228>
e-mail: larisasavcenko506@gmail.com

SAFIAN Karyna Yuriyivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,